

DEBRECZEN

A DEBRECZENI ÉS VIDÉKI FÜGGETLENSÉGI PÁRT KOZLÖNYE.

Előfizetési árak:		Videkre küldve:	
Helyben:			
Egy évre . . . 10 kor. — fill.	Egy évre . . . 18 kor. — fill.		
Fél évre . . . 5 . . .	Fél évre . . . 8 . . .		
Negyed évre . . . 2 . . . 50 . . .	Negyed évre . . . 4 . . .		
Egy óra . . . 1 . . .	Egy óra . . . 1 . . . 70 . . .		
Egyes szám ára 4 fillér.			

Főszerkesztő: **BENEDEK IÁNOS.**

Felelős szerkesztő: **Ifj. MÓRICZ PÁL.**

Kiadók: **HOFFMANN és KRONOVITZ.**

Hirdetési díjak:

Hat hasábos petit sor 10 fillér. Nagyobb terjedelmű és többször megjelenő hirdetések jutányosan. — Apró hirdetés minden szó 4 fillér.

Polgári bölcsesség.

(Elmélkedések a városi közigazgatási életről.)

Képzelnék, hogy nem Debreczenről van szó s itéjünk elfogulatlanul, pártállásra tekintet nélkül.

*

Bizonyos polgármester azt hiszi magáról, — nem jól mondom, — bizonyos város polgárai azt hiszik városuk polgármesteréről, hogy az városuknak első polgára s a polgármestereknek is elseje, vagy ha nem is épen elseje, de mindenesetre nagyon tekintélyes ur. Így is kellene lenni, de nem így van. Ő a főispánnak a városban legközvetlenebb alattvalója, a kivel amaz rendelkezik. Csodálkozni kell a felett, miért van ez így?

Azért van így, mert a polgármester a gróf — a mágnással szemben nem tudta megóvni a maga állásának tekintélyét, engedte, hogy az vegye át a vezérszerepet a politikai pártban s így a saját pártja is most már csak addig tartja őt, a meddig ő a vezérnek hűséges alárendeltje. Pedig éppen arra volna hivatott, hogy ő azzal, mint kormány közeggel szemben a városi, a polgári érdekeket képviselje s ha kell, megvédje.

De hát ama városban — úgy látszik — így is jó, ha a főispán forgatja magára a polgárnagy mentéjét és jogkörét.

*

Az 1886, XXI. 73. §. sok szép jogot ad a polgármesternek. Első tiszt-

viselőnek jelenti ki, — a ki rendelkezik a város tisztviselőivel. Nos, ebből legalább is az következik, hogy azokat az állásokat, melyek sem nem választás útján, sem pedig nem a főispán által való kinevezés útján töltenek be, ő töltsse be kinevezés útján.

Tessék csak számba venni, hány olyan állás van abban a bizonyos városban főispáni kinevezés által betöltve, mely állást ama törvény 80. §-a nem a főispán által betöltendőnek rendel.

Szégyen ez a polgármesterre, de szégyene a polgároknak is!

A rendőr alkapitányok, építész, mérnökök, építő mester, a törvényes kalap alá huzhatás végett kerületi orvosoknak elnevezett városi alorvosok és a csak magán hivatalnak tekinthető bejelentési hivatal alkalmazottjai, mérnöki hivatali rajzoló, a szintén városi magán intézményt képező közkórházi s a vágóhídi igazgató s ellenőr — mind a főispán kinevezettjei.

Ez pedig olyan fonák és képtelen dolog, mint ha pl. Kádár Bálint gazdának [ha volna ilyen gazda] kocsist valamely szomszéd nevezne ki neki, ő meg fizetni tartoznék azt. Vagy ha ő építene bérházat és az idegen fogadna bele lakókat.

Azok a kinevezettek bizonyára inkább a főispán ur érdekeit fogják szolgálni, mint a városi közérdeket. Ez a két érdek pedig nem egy érdek.

*

Az is különös, hogy a levegőben kereng a fizetés javítás kérdése is, hogy javítani kell a városi tisztviselők s alkalmazottak fizetését is, bár ezek ezt nem kérték Bizony nem is kérték. Szomorú, de igaz, hogy a városi tisztviselők között ritka az olyan, aki iskolákat végzett. Iskolából időelőtt kibukott emberek, megbukott kereskedők s iparosok, a kik talán másképp élni sem tudnának, fogadtatnak el városi hivatalnokokul és jutnak hivatalba, ha jó szavazatszallító közegeknek látszanak s olyanul ajánlkoznak és működnek is. Ilyenek számára a fizetést emelni vétek.

De meg a régi kisebb fizetések és a mostani már jóval nagyobb fizetések közt megtaláljuk a helyes arányt, a mai fokozottabb igények számításba vétele mellett is. Mert a míg a régi kisebb fizetésből s kisebb igények közt abból a fizetésből megtakarítani is kellett valamit, addig ma a nagyobb igényekhez mért nagyobb fizetésből nem kell megtakarítani semmit. Igen! mert a régi fizetésből az öregnek a munkaképtelen napokra is kellett félre rakni, míg most a nyugdíj feleslegessé teszi azt. És talán gondolni kellene arra is, hogy midőn a fizetés emeltetik, a nyugdíj alapot is a nyugdíj járulék növekedésének megfelelő jövedelmező tökével kellene szaporítani.

*

Az is csak abban a bizonyos városban történhetik meg, hogy van oly

A menekülés.

(Elbeszélés a rémuralom idejéből.)

Irta: **Csorvássy István.**

A jelzett katonaság még az nap csak ugyan megérkezett a helységbe, s az iparos házához épen egy uhlánus főhadnagyot szállásoltak be.

Hanem ennél még nagyobb baj volt az, hogy a főhadnagy urnak volt valami civiliz barátja az érkezettek között, kit császári biztosnak nevezek s ki többször meglátogatta a főhadnagy barátját.

Olyan volt az, mint a szimatoló vadász eb, mindenütt keresett, nyomozott, talán maga sem tudta, hogy kit, vagy mit? Mindjárt megérkezése után a birót, a jegyzőt apróra kikérdezte, hogy nincsenek-e a helységben gyanus, ismeretlen személyek, menekülő lázadók, vagy ezeknek hozzátartozói? Nincs-e valakinél kard, puská, pisztoly, vagy bármely idegen tárgy? Akinél van, huszon-

nég óra alatt felvigye a helység házához. Különben löpor és golyó lesz a büntetés. A lázadók kinstárát vivő kocsik Hódmező-Vásárhelyről Radnára vitettek át, arany és ezüst volt azokon vert pénzben és rudakban (?) nem rejtettek-e el azokból valamit hordókbán vagy szekrényekben? Azokból a csavargó országgyűlési lázadókból nincsen-e itt valaki, vagy nem fordult-e meg? Azonnal fel kell jelenteni, hogy ki volt? Merre ment? Hogy nézett ki? és a többi.

Azok a becsületes jámbor életű földmives emberek nagy alázattal biztosították a Nagyságos urat, hogy senkit ezek közül nem láttak, semmi gyanus idegen tárgy nincs a községükben. Magukban utána gondolták, kivéven tégedet, hogy vesztél volna országodban

Néhány nap mult el annyival kinosabb, aggályosabb izgatottság között, mivel a császári biztos ur, ki minden nap meglátogatta főhadnagy barátját, egyszer véletlenül meglátta a folyosón Kossuth nejét.

Alig csak egy pillanatig, finom nemes arcvonásai azonban felköltötték a gyanút. Közölte ezt főhadnagy barátjával is.

— Láttam, válaszolt ez, a házi asszony nővére Kecskemétre. Különben semmi közöm hozzá. Nők ellen nem harszolunk.

— Te mint katona beszélsz.

— Természetesen. Ki fegyverrel áll velem szemben, megverekszem vele. A nyavalyás politikához semmi közöm.

— Jó-jó! Te mindig idealista voltál.

— És te, mindenütt valamit keressz, kutatsz! Nekem úgy tetszik, töprengett a biztos ur, hogy ezt a nőt már láttam valahol. Olyan ismerős arcza van. Vigyen el az ördög, ha nem úgy van. De hát mindjárt megtudom én az igazat.

Azonnal bement a nő szobájába. Nagy uri szabadalommal még csak nem is kopogtatott, sem engedelmet nem kérvé a belépésre egy közönséges nőhöz. Neki joga van akármely főúri kastélyban is tetszése szerint bármely időben berontani.

nyugdíjazott hivatalnok nem egy, ki aztán ugyancsak a városnál rendes, jó fizetés mellett alkalmazva van s huzza a nyugdíjat is, a hivatali tiszteletdíjnak minősített fizetést is, illetve van olyan, ki a nyugdíj mellett kapott még kegydíjat is s aztán ismét alkalmazva lett s ma is szolgál és hármas c z i m e n is kapja a fizetést.

Hogyne volnának az ilyenek „kedves bárányok” a főispán urnyájában.

Még azt az émelgető elnevezést sem hallottam sehol, mint abban a bizonyos városban „Gróf főispán ur ő méltósága”. A főispánok, mint ilyenek nem lesznek grófokká, hanem egy „főispán” mindég csak főispán. Lehet tisztelt főispán ur, méltóságos főispán ur, de a Gróf szó jelzőnek nem alkalmazható. Avagy jól jönne-e ki, ha például Jóna Dániel ur lenne a főispán, azt mondani «Lakatos mester főispán ur ő m g a ?» Nem mondom erre azt, hogy a Grófság szintén mesterség, azomban ki tudja? . . . Vajon Csáky grófot, midőn joggyakorok volt, Gróf joggyakorok urnak titulálták-e az urak. a kik előtt a mágnás oly annyira ritka magasságnak látszik?

Avagy miért nem tituláltatnak a hivatalnokok „czivis polgármester, czivis tanácsnok, czivis főjegyző, czivis árvaszéki elnök urnak? . . .”

No de ha a főispánnak jól esik, kinek mi gondja erre? . . .

Jóna Dániel uram nélkül Debrecen várost s a bizottsági közgyűlést

Kossuth nője ritka lélekjelenléttel fogadta a tolakodót, jó napot kívánt neki illedelmesen egyetlen arcvonása el nem árulta félelmét.

A biztos ur pedig a parvenük göggyével kikérdezte, hogy kinek hívják? Hova való? Mikor es miért jött? Van-e otthon családja? Meddig akar itt maradni? És a többi.

A faggatott mindezekre biztosan és értelmesen felelt, amit azt házigazdájával már előre megállapították.

Közönséges asszonynak nagyon okos! Mormogta a biztos ur. Midőn távozott, de hát azért engemet nem szed rá. Fejemet teszem egy fületlen gomb ellenében, hogy nem az, akinek mondja magát. Ha más nem, hófehér keze is elárulja.

Bosszusan járt föl s alá főhadnagy barátja szobájában, egyszerre hirtelen megállott.

Bravó! Megvan! Ez aztán igazi aranyat érő gondolat volt. Igen, úgy van! kiáltott fel hevesen felindulva. Senki más nem lehet. Ez lesz aztán arany halfogas.

Tudod-e, ki ez a mi derék szomszéd asszonyunk, kérdezte aztán a főhadnagyot.

Épen úgy ismerem mint te!

No hát tudd meg, hogy az nem más, mint a lázadók vezérének, Kossuth Lajosnak a felesége.

A hadnagy kedélyesen felnevetett.

Ha te minden paraszt nőben, egy-egy lázadó politikusknak, vagy generálisnak

képzelnem sem lehet — s miután az imént rá hivatkoztam — maradjunk nála.

Melyik gazda kérte fel Jóna Dániel uramat, hogy érdekeiket a bizottsági közgyűlésen képviselje? . . . Mégis a gazdák érdekében ellenezte azt, hogy a bizottsági közgyűlések délután tartassanak.

Olyan ok itt a gazdák érdeke, mint az a „délutáni állapotra” czélzó szégyenletes másik ok, mit a bizottsági tagok mentegetődzve fel-fel hoznak . . . A valódi ok, hogy a „Gróf főispán ur ő m g a” nem akarja sem magát megzavartatni a maga késő délutáni ebédje s ebéd utáni sziesztájában, sem abban, hogy jövőre is biztosítva legyen az, miszerint az éhes s a kötelességre oly keveset adó városatyák déli 12 órakor itt hagyván a közgyűlést, hogy akkor a „Gróf főispán ur ő méltósága” a rendelkezése alatt álló hivatalnokai kar által megszavaztassa akár azt is, hogy Debreczen adja el a Hortobágyot . . . Mert még ez is kitelne tőlük.

Öreg czivis.

Város és állam.

A városok kongresszusával kapcsolatban sok szép dolgot olvastunk, olvashatunk arról, hogy milyen nagy a jelentősége Magyarországon a városoknak. Szokásos dolog minálunk, hogy ilyen kongresszusi alkalmakkor üdvözlő a sajtó az összegyűlteket, sok szép jót mond nekik, alkalmas vezércikk tárgynak tartja őket s el nem mulasztaná a kínálózkodó esetet arra nézve, hogy

a nejét keresed akkor ugyan meggyűlik bajod a megsértett férjekkel! Amennyire szeretnek mindenütt, úgy eltesznek láb alól hgy a kutya sem ugat utánad.

— Meglátod, hogy jó nyomon járok. Azonnal levelet küldök Szegedre, kérem a kerözött személy leirasát.

Aztán nagy sietve távozott, lelkére kötven barátjának, hogy addig is mig a válasz megjön, tartsa figyelemmel ezt a nőt.

— Lesz gondom rá, nyugtatta meg a főhadnagy.

Alig egy negyedóra után az iparos egy névjegyet adott át Kossuth nejeének, amelyen ez állott:

„Sztaniczlau Ratajszki.
Oberlieutinant 6. Uhlaner Regiment.”

— A főhadnagy okvetlen beszélni akar Nagyságoddal. Igen sürgös ügyben, kéri méltóztassék ön elfogadni.

— Vajjon mit akarhat?

— Tartok tőle, hogy valami baj van keletkezében.

— Most már ki nem térhetünk előle. Elfogadom.

A főhadnagy tisztelettel üdvözölte az urnőt német nyelven.

— Nagyon sajnálom főhadnagy ur, hogy nem értek németül. Egyszerű polgárnő vagyok a legmagyarabb városból, Kecskemétről.

— Asszonyom, mint katona beszélek nagyságodhoz, egyenesen és őszintén. Önt felismerték. Ha ön csakugyan az, a kit ke-

himes, virágos, kedveskedő tószjtát elmondhassa.

Ez mind igen szép dolog, de végeredményében nem más, csak szó, csak virágos beszéd amely hangulatok fölkeltésére alkalmas ugyan, de semmi hasznot nem hoz. Azt tapasztalhatják a polgármesterek, mikor kongresszust ülnek, hogy mily lendületes cikkeket olvashatunk a városokról s azok hivatásáról. Hogy ők a kultura gerincei. Hogy nekik kötelességük a kultura gerinceinek lenni, hogy ők fókusai mindig egy nagy vidéknek, mely előbbre haladását tőlük várja — szóval mert a városok az urak, azoké minden dicsőség, miután most a városok kongresszusoznak.

Nem gunyolódni akarunk a dicsérő szavak fölött. Tudjuk és átérezzük a városok kulturális és forgalmi hivatását. Tudjuk, mert látjuk, hogy habár változott viszonyok között s egy gazdasági válság nyomasztó hatása alatt — de mégis csak a városok azok, amelyekben át a nemzeti szorgalom és munka ere lüktet. S az előbbhaladásra való aktusok is csak azokban történnek.

Ezzel szemben azonban azt is tudjuk, mert látjuk, hogy az állam ezeket a városokat, amelyek voltaképpen ö magat alkotják, nem részesíti azon anyagi előnyökben, amelyek megilletnék. Protekciós falat gyanant dob csak ide oda ezt-azt.

Ami pedig az állam kötelességeit illeti, hat azokat a városokkal végezteti. Az adószedés munkája nyilvánvalóan őt illeti, hiszen abból él, de az adó beszedése, a vele való eljárás mégis ott van a városok uykában. A katonaság dolga, a sorozások, a sörba jövök ügyelete, a tartalékosok rendbentartása evidensül őt illeti, azonban azért ezt a munkát is a városok végzik s külön hivatalokat kell érte tartani, nem az állami adókból, hanem a polgar városi közadójából, amely adónak pedig tisztán csak a sajaközgazgatás és kultura céljait kellene szolgálnia. Ott van a rendészet is és a közbiztonság, amelynek fentartása tisztán es telje-

resnek, szabadsága, sőt talán élete is koczkán forog.

Kossuth neje nem volt képes nagy fokú izgatottságát leküzdeni.

— Lengyel vagyok, folytatta tovább a tiszt. egy szerencsétlen testvér nemzet fia. A legnagyobb rokonszenvenvel kísérem azon nemes küzdelmet, melyet a magyar nemzet folytatott közös elnyomóink ellen. Nem egyet az üldözöttek közzül, sikerült már megmentenem.

— Mit tegyek? — kérdezte a nő, mint egy önmagától. kezeit tördelve.

— Itt egy utlevél! Nővérem részére van kiállítva Belgrádba. Fogadja el Nagyságod, véletlenül keveredett a papírjaim közé. Az ő számára könnyen szerezhetünk egy másikat. Nagyon kérem, ne utasítsa vissza. Induljon mielőbb. Még az éjjel okvetlenül. Nincs veszteni való idő.

Kossuth neje még mindig habozott.

— Ha Nagyságod Kossuth neje, megfogja menteni életét. Ha nem: nincs szükség az utlevélre. Méltóztassék elogadni.

A nő meghatottan, szótlánul vette át a n ujtott utlevelet, aztán a mély megindulástól reszkető hangon németül felelt:

— Köszönöm, uram.

Kötelességem volt. Kérem reggel méltóztassék már tul lenni Szegeden, nehogy valami baj érje.

Pár óra mulva Kossuth neje utban volt, s Belgrádon át szerencsésen kimenekült.

(Vége.)

sen az állam hatáskörébe esne; azt is át-
lőcsölte a városok nyakába s marad az, a
mi eddig volt: szolgálmányokat nem telje-
sítő, hanem csak folyton követelőző Moloch.

Igy állván a dolgok, a városok kong-
resszusától valami sok jót nem várhatunk a
beszédük ledarálásán kívül. Mert körülbelül
ott áll a dolog, hogy az állam majd legfen-
sőbb figyelmére fogja méltatni az ott ho-
zott határozatokat, tenni azonban nem fog
semmit, mert hiszen neki ez így kényelme-
sebb s ami fő: olcsóbb is. A városok to-
vábbra is végezni fogják a közigazgatás ál-
lami részét a maguk költségén s ez ellen
kongresszusozás nem segít, ez ellen csak
egy olyan közös akció volna eredményes,
amelynek folyamánként a városok s által-
lán a törvényhatóságok erélyesen kívánnák
az államtól, hogy a saját kötelességeit vé-
gezze ő maga.

Mert amíg ilyen funkciók emésztik el
anyagi erejünknek javát, addig a városok
sohasem lehetnek olyan kulturális „gerin-
czek”, mint amilyeneket bennük az üdvözlő
vezérezek látnak.

A königgrätzi hős.*)

Tragikus vonásokban gazdag, részvétre
és kiméletre méltó életpálya az, melyet
Friedjung könyve tár az utókor igazságos
ítélete elé, midőn az 1866-diki háború es-
tavesztett hőseinek, Benedek tábornagya-
nak levelezéseit juttatja nyilvánosságra. A
soproni egyszerű magyar orvos fia, aki pro-
testáns létere Radetzky pártfogásából jut a
vácujuhelyi akadémiába, briliáns katonai
pályán tör keresztül, hogy életének majd-
nem alkonyán egy erejét meghaladó missió
sulya alatt roskadjon össze. Bár a magyar
ember érzelmvilágától mindig távol állott
— az erkölcsi összeütközések oly magvát
hordja magában, mely emberileg vonz és
érdekel. Benedek a régi magyar katona
tipusát mutatja sok tekintetben élénk. El-
szánt vitézség, a trón iránt való rendíthet-
len hűség, de egyszersmind az osztrák
zsoldateszka minden hagyománya, a merev
katonai szellemmel nem terjedő látókör,
ezek képezték erényeit úgy, mint gyarló-
ságait.

Érdekesen jellemzi Benedeket az 1865
és 66-ban Veronában általa szolgált Torra-
soni báró. „Volt benne valami, ami magá-
val ragadt. Rendkívül csinos termetű, gyors,
ruganyos mozdulatokkal, egész lényében
lebilincselő, könnyen engedve a pillanat
olykor színpadias, de mindig nemes hevüle-
teinek; a ragadozó madár-arcu, villámló
szemű, harsány hangú férfi mestere volt
azoknak a gyújtó beszédeknek, melyek a
katonát megreszegtik s a legnagyobb dol-
gokra képessé teszik. Nem volt nagy, de
lőháton gyönyörű jelenség és sokat tartott
a külsejére. Magyar módra két kanyarulat-
ban felpödört bajusza valami marcialis
kinézést kölcsönzött neki. Tekintetében volt
valami átható, ha valakit végigmustrált s
ha hangját a csatában tulharsogta az ágyu-
dőre, akkor csapatait szeme felvillanásával
kormányozta.

Persze volt valami pose abban, midőn
Solferinonál ütközet közben legjobb tisztjei
egyikére, Littrow őnagyrá rávált, hogy
felöltő gallérját igazítsa meg. Es mikor a
csata jobbra fordultával az ellenség halált
okádó tüzelése közepette hirtelen megfor-
dulva örömmel fejezte ki kiséréte előtt, hogy
nem lát megfélemedett arcokat maga körül,

*) Benedek's nachgelassene Papiere. Heraus-
gegeben und zu einer Biographie verarbeitet von
Heinrich Friedjung. Leipzig, 1901. Verlag von Grü-
bel und Sommerlatte.

de mindjárt a következő pillanatban ismét
a zord főlebbvaló kerekedett felül benne és
felkiáltott: „Főhadnagy Ivánka, már megint
macskapupot csinál a lovon!” mindebben
volt valami originális és bájosan vonzó.
Katonáit még jobban és gyöngédebben sze-
rette, mint tisztjeit. Meghatóan szíven vi-
selte az ő „hajduk”-jai sorsát. „Atyjok va-
gyok nekik, véghetetlenül szeretem ezeket a
ficzkokat” — írja egyik levelében. „Jutal-
mazhatja-e az állam e szegény katona
vérét és szolgálatait?” Viszont aztán ezek
bálványozták is a páratlan csapatvezért és
parancsnokot.

Mikor Olaszországba jött, még fen-
állott az a szokás, hogy a zsidó katonákat
zene nélkül temették el nem úgy, mint más
felekezetű bajtársaikat. Benedek intézkedett,
hogy a szokásos katonai végtisztességben
ők is részesüljenek. Szemlék alkalmával
hadsegéde zsebei mindig telve voltak ezüst
tallérokkal és huszasokkal, hogy a frontban
jól mutató közlegényeket megajándékozza.
Katonái persze eltanulták később a módját,
hogy hogyan lehet alkalmas feleletek által a
pénzdarabokat saját zsebeikbe vándoroltatni.
Külön altisztí ebédeket adott, melyeket
azzal indokolt, hogy csak így ellensúlyoz-
hatja a Mineziónt túl álló magyar legioná-
riusok csábításait katonáival szemben.

Rá is fogták, hogy a népszerűség-
hászása közben mennyire megcsalódott néha,
mint p. o. midőn egy csapatszemle előtt
feltűnt neki egy közember marcialis alakja.
„Hogy van, hogy az az ember még nem
altiszt?” kérdezte. A tiszt felelete az volt,
hogy az illető igen használható katona
ugyan, de apróbb tolvajlások sülték rá, a
melyek miatt eljásztotta felebbvalói bizal-
mat. Benedek a front élére szólította a
legényt, lelkére beszélt mint magyarkatoná-
nak s kezét adatott vele, hogy többé nem
fog becsutelt dolgokat elkövetni. A fogadko-
zás nagyobb hiteléül meghívta őt ebédre is.
Történt azonban, hogy ebéd alatt valame-
lyik jelenvaló megmutatta csinos óráját, a
mely aztán kézről-kézre adódott, míg egy-
szer csak szőrin-lában eltűnt. Mindenkit kér-
dőre fogták, míg végre a gyanu a közlegény
ellen irányult. „Az lehetetlenség!” — kiáltott
fel Benedek. De utóljára is kénytelen volt
őt megmozdítani s az órát csakugyan meg-
találták a zsebében.

Lehet, hogy az egész csak anekdota.
De annyi bizonyos, hogy Benedek tisztjeire
nem egyszer rossz hatással volt az a meg-
szégyenítő elbánás, melyben velük szemben
és velük párhuzamban legénységét oly sok-
szor kitüntette, mint például, mikor u yan-
egy pillanatban az ezred- vagy zászlóaljpa-
rancsnokot jól lekorholta, s ugyanakkor
altisztjeit előléptetve biztosította őket sze-
retetéről. Nem volt ritka eset, hogy meg-
határozás közben tábornokai közül is egyiket
másikat „ostobának”, számárnak titulált. —
Ilyenkor aztán, hogy a megbántottat kien-
gesztelje, el szokta beszélni, hogy mikor
1849-ben Veronából dicsőség koszoruzottan
a magyar harcztérre hívták, mint brigadéros,
hadtestparancsnok Lichtenstein Ferencz
herceg, akárhányszor így támadt reá: „Ön
kitűnő ezredes volt, de mint tábornok szá-
már.” Így engesztelte ki a komor derűjében
mondott szögtetéseit.

A szabad asztal, melyet mint főhadve-
zér tartott, mindig nagyszámu tisztet vonzott
körébe. A kollegiális ebédeken néha egész
a zabolátlanságig menő kaszárnyatónus ural-
kodott. Benedek szívesen mulattatta hallga-
tóit merész adomák elbeszélésével, incsel-
kedett azokkal, akik nem tudtak visszavágni
s mulattatta tisztjeinek zavarára.

Ki gondolt volna ekkor a loyális csapat
tiszten a monarchia közeli döntőháborúja-
nak sorsüldözöt hadvezérére? Az igazság az,

hogy Benedek, mint azt Friedjung bősé-
sen kimutatja, a legtávolabbról sem gondolt
arra a szerepre, melyet a végzet neki juttat-
ott. Sokkal jobban ismerte a maga stratégiai
és modern hadtudományi készségének fo-
gyatékságát, semhogy vissza ne riadt volna
az óriási felelősségtől, a mely vállaira há-
rult. — Szerencsétlenségére nem volt más
választás.

A mellette egyedül számbajöhető Al-
brecht főherceget éppen a dinasztiahoz való
közeli viszonya nem ajánlotta, nehogy egy
vesztett csata odiuma magát az uralkodó-
házat érje. Ellenben Benedeket éppen ma-
gyar születése révén az elégtelen magya-
rokra való tekintet is az egyedüli lehetséges
embernek mutatta. Ezt az álláspontot fog-
lalta el a minisztertanácsban a mindenható
Esterházy Mór is. Mindazonáltal így is csak
ő felsége határozott parancsának sikerült
Benedekre oly irányban hatni, hogy a főve-
zérletet elvállalja. „Polgári és katonai be-
csületemet hozom áldozatul”, jelentette ki
Benedek, midőn meg kellett hajolnia az
uralkodó akarata előtt.

Előérzetét igazolták az események. A
königgrätzi nap után annyi dicsőséges harc
hőseinek megkellett ernie, hogy bünbakjaul
szolgáljon a monarchia hadszervezete min-
den fogyatkozásának, a hadvezénylet minden
bűnének. A Bécs-Ujhelyben megindított ka-
tonai eljárás következményei alól felmentette
ugyan a legfőbb hadur kegyelme, de a sze-
rencsétlétől elhagyott tábornok számára laka-
tot tettek az intéző körök s becsületszora
fogadtatták vele, hogy se hivatalosan, se
magánuton nem fog nyilatkozni sohasem e
csatavesztés körülményeiről.

A szerencse úgy akarta, hogy Benedek
felesége épp ez időtájt nyerte meg a török
sorsjegyek lőnyereményét, 600,000 frankot,
amely összeget — s ez még nagyobb sze-
rencse — ki is fizették minden hiány nélkül
neki, holott a későbbi nyerők ígéretekkel
voltak kénytelenek beérni. Benedekné már
szülői révén sem volt szegénynek mondható
s most a váratlan vagyon folytán agguló
férjét képes volt kényelemmel és gondtalan
jóléttel venni körül. Miután Bécs melletti
villájukat eladták, gráci házukba, a Benedek-
villába vonultak, melyet kert vett körül. —
Benedekné festmények gyűjtésében találta
szíveskedését s tekintélyes számra szaporod-
ott képeit halála esetére a stájerországi
muzeumnak hagyományozta Benedek képtár-
név alatt.

Viszont a tábornagya, mióta vissza-
vonult, inkább elhanyagolta magát. Az addig
uniformisában mindig dőlözegen feszítő ka-
tona ettől fogva semmit sem adott külsejére
Fáradt ember lett, akinek egyedüli élvezetül
még a vadászat szolgált olykor, barátja,
Lichtenstein Frigyes herceg társaságában.
Azonkívül csak a színházban lehetett nap-
nap után látni páholyában. A gráci színe-
szek sok gavalléros bőkezűségében részesül-
tek az öreg urnak, aki lakadalmaknál és
keresztelőknél mindig kitett magáért, sokszor
egész kosztümökkel segített ki egyes művé-
szeket és művésznöket, ha grófi, hercegi,
görög vagy indiánus jelmezeikben nemtalálta
eleggő reprezentábilisoknak.

De jó szíve felkereske az igazi szűköl-
ködőket is s nem egyszer vezetett egy-egy
kiéhezett koldust személyesen a legköze-
lebbi ebédlőbe, hogy jóllakassa. Még több-
ször vitt haza magához kopott ruházatu
egyéneket, hogy saját ruhatárából költsze-
tesse őket. A pénz becsét sohasem ismerte
s ha hónap elején áldott jó feleségének a
„kosztpénzt” kiadta, már az első hetekben
csaknem szószerint kiürítette zsebeit sok,
segélyre szoruló előregedett tisztjárta.

Csak egy célra takarékoskodott, hogy

hüségese szolgájának halála után valamit hagyhasson. E célra időnkint mindig tett félre egy-két bankjegyet a fiókjában őrzött csomóhoz. Mikor aztán egy alkalommal az 1866-ki katasztrófára vonatkozó iratait rostálgatva, többet belőlük tüzre vetett, véletlenül azokkal együtt égette el megtakarított pénzét is. Ezt sajnálta legnehezebb szívvel; de nem tehetett mást, a spórolást újra kellett kezdeni.

Mikor halála közelgett, ismét feltámadt benne a valódi hős. Makacs torokfájás kizozta régóta, míg végre elhatározta, hogy Bécsbe megy konzultálni. Az orvos felismerte, hogy gyógyíthatatlan rák pusztítja a gégejét, de vonakodott az igazat megmondani. Ekkor Benedek felegyenesedett s egykori dörgő hangján, mely tulharsogta a harcok zaját, felkiáltott: „Parancsoiom, hogy igazat mondjon”. Mikor aztán megtudta, hogy ha a halál előbb meg nem váltja, vagy éhen, vagy fuladással kell vesnie. Benedeknek egy arcizma sem mozdult. Sietve távozott, csak az öt kísérő rokonának s adoptált fiának. Müllernek kötéte lelkére, hogy feleségének semmit se szóljon. Nem is sejtette a boldogtalan aszszony, egészen férje halála napjáig, a szörnyű valót.

Még halála előtt kifejezte Benedek azt az óhaját, hogy egyszerű polgári ruhában, katonai pompa nélkül tegyék örök nyugalomra. Óhajátását tiszteletben kellett tartani, de azért a gráci helyőrség egész tisztikara kivonult a temetésre s a gyászoló özvegyhez érkezett részvétlívratok közt a kien-gesztelődés egy elkésett sugarát küldték a zaklatott ember ravatalához mindazok, a kiknek sorsába oly végzetesen fonódott be a bukott hadvezér emléke: Ferencz József király, Albrecht főherczeg és maga Bis-marck. V. S.

NAPI HIREK.

Hajdumegyei gazdasági kiállítás.

»Hajdúvármegye Gazdasági egyesülete« a földmivelésügyi miniszter erkölcsi és anyagi támogatásával f. hó 1-én Kabán állatkiallítást rendezett a. bor, uval elővezetett tehének, b. két éves és c. egy éves tiszta magyar fajú üszök számára. A kiállításban részt vettek a Hajdumegyei illetőségű gazdák. A kiállítást Kovács Gyula szoboszlói polgármester elnök és Nemes Zoltán egyesületi titkár vezette. A kerületi állattenyésztési felügyelő azon kijelentése után, hogy a díjakat a nagym. földmiv. ügyi miniszter ur bocsátotta az egyesület rendelkezésére, megalakult a bíráló bizottság: Nábráczky István, Bartha István, Leidl Emil, Varga Lajos megyei főállatorvos, Bogdán G., Somossi Béla, Lévai Márton, Fogthüi János, Mandel Sámuel, Benke József, Ványi Lajos, Kiss József, Oláh Miklós, Szilágyi Lajos, Kömives Venczel, Móré János. — A szemle és a szavazás 12 óra után kevéssel véget ért s Nemes Zoltán titkár és Kovács Gyula elnök kihirdették a végeredményt s egyuttal a díjakat is kiosztották. Jutalomban részesültek: A. Borjával elővezetett tehénnel I. díj: Kiss Gergely (Hadház) 50 kor., II. díj: Katona Sándor (Kaba) 30 kor., III. díj:

Oláh Miklós (Szoboszló) 20 kor. IV. díj: Veress Kajos (Földes) 15 kor., V. díj: Csapó István (Földes) 10 kor., Pótdíjakat (5 kor.) nyertek: Kovács Gyula (Szoboszló) Veress J. (Földes); Dede K. (Kaba); Makai J. (Szoboszló.) B. Kétéves üszövel: I. díj: Katona Mihály (Kaba) 30 kor. II. díj: Kömives Venczel 30 kor. III. díj: Bogdán Zsigmond (Földes) 20 kor. IV. díj: Cseke Sámuel (Szoboszló) 15 kor. V. díj: Szabó Lajos (Földes) 10 korona. Pótdíj fejében 5—5 koronát nyertek: Bálint Imre (Kaba); Török Bálint (Földes) és Móré János (Szoboszló). — C. Egyéves üszövel: I. díj: Makai János (Szoboszló) 50 kor. II. díj: Domokos Gábor (Földes) 30 kor. III. díj: Kovács Bálint (Szoboszló) 20 kor. IV. díj: Csapó István (Földes) 15 kor. V. díj: Katona Mihály (Kaba) 10 kor. Pótdíj fejében 5—5 kor.-t nyertek: Gere Máté (Kaba); Lojka Károly (Tétetlen), Oláh Miklós (Kaba). Ezután az egyesület megjelent tagjai, a bírálók és nagyszámu vendég a Vendégfogadóban bankettre gyültek össze.

Bizalom az újvárosi főszolgabírónak.

Hajdu-Dorogról vettük az itt közölt levelet, melyekhez nem látjuk szükségesnek — részünkről — megjegyzést fűzni. Ezek foglaltatnak a levélben.

Tekintetes Szerkesztő ur! Folyó hó 2-án tartott községi képviseleti közgyűlést, amelynek több tárgyai között volt a községi közigazgatási állás betöltése és Egyek község képviseletének átirata, melyben ajánlatba hozza, hogy Ferenczi Elek B.-Újváros járás főszolgabírójának H.-Dorog község képvisellete szavazna bizalmat. Ez átiratnak felolvasása után Ferenczi Elek az elnökséget átadta Rajk Imre községi főbíró urnak, ki is előadta a képviselőtestületnek, hogy a főszolgabírónak szavazzon bizalmat, erre Tóth Pál községi képviselő elmondta: miszerint időelőttinek tartja a bizalmat megszavazni és kéri a képviselő tagokat, hogy Egyek község átirata vétessék le a napi rendről, mivel Ferenczi Elek fegyelmi eljárása vég megoldást nem nyert. Rajk Imre községi főbíró indítványát több képviselő nem fogadta el s így a bizalmi szavazás egyhangu nem lehetett. Rajk Imre főbíró erőltette a képviselő testületet, hogy szavazza meg a bizalmat, de egyhangulag. Nem sikerült. 15 képviselő, melynek legnagyobb része tisztviselő, igennel szavazott, ellenben a bizalom ellen szavaztak névszerint: Tóth M. Pál kereskedő és földbirtokos, Tóth J., Lelesz Gy. Pál György, Görög Miklós és Szakál M. képviselők. Ezek után Ferenczi Elek megköszönte a nem egyhangu bizalmat, de kitört azon képviselők ellen, akik bizalmat nem szavaztak részére, azokat ellene rosszakaratu szövetkezet tagjainak nevezte; ezzel a főszolgabíró ur a beszédét befejezte, mely után Tóth M. Pál községi képviselő a célzott beszédre felakart szólni, de Ferenczi Elek megvonta a szót és nemengedte beszédét megtartani, a csengőt folyton rázta, noha több képviselő kérte Ferenczi Elek főszolga bíró urat, hogy engedje Tóth Pál képviselőt beszélni, de nem engedte; inkább a gyűlést ingerülten feloszlatta. Pedig több igen fontos tárgy lett volna elintézni való, a helyett, hogy elintéztette volna, a termet elhagyta. Midőn pedig a képviselő testület

is távozott a teremből, a község lakosai — többször megéljenztek Tóth Pált s így vonultak csendben lakásukra.

Tanulmányut az Ebesre.

Szokatlan látványnak voltak tanui, a kik tegnap délután a Piaczón sétáltak. Egy csomó újságíró ember ült livrés kocsis hajtott fogatokon. Igen, a Vecsey Zoltán nagy birtokos jóvoltából és figyelméből kocsikázunk tegnap, a ki meghívta tanyájára a debreczeni sajtót. Odakünn az ebesi tanyán a házigazda fogadott lekötelező nyájassággal és apróra megmutatta remek gazdaságát. Nem tudtuk mit csodáljunk jobban a szép parkot, a gyönyörű fenyvest, amelynek csak a Kárpátokban láthatni párját — remek vett és saját nevelésü orosz, belföldi s félvér paripákat, vagy a házigazda szeretetreméltóságát. Aztán a tanya új büszkeségét, a páratlan ártézi kúat néztük meg. A víz egy csinosan készült műsziklából csorog egy kis fenyves közepette; folyton ömlik a vastag, kristálytisza sugár és egy rendkívül ügyesen készített csatornahálózatlan van az egész parkon körülvezetve. Itt-ott eltűnik a kis patak mesterséges barlangocskákban, majd egyes vizesést produkál, a melynek csobogó hangjától csak a házigazda szives hívása tud elmozdítani, a ki most az új gépházat mutatja be. A csodálkozástól alig tudtunk szóhoz jutni, a mint a remek kis masinát megláttuk, a mely egy nap alatt 7000 üveget tud megtölteni szénsavval telített ártézi vízzel. Majd kitűnő vacsorához ültettek bennünket, ahonnan csak a beállott sötétség hozott be bennünket Debreczenbe. Nehezen váltunk meg a remek gazdaságtól és egy feledhetetlen délután emléket hoztuk magunkkal.

A közvagyon rombolása.

A színház előtti kertben egy tábla állott, a mely figyelmezteti a közönséget a virágokra és bokrokra. de az éjjel ismeretlen tettes letörte ezt a táblát. Az illető bizonyosan többet ihatott kelletlenül, mert különben nem csinált volna a városnak ilyen felesleges kárt, a melytől neki igazán semmi haszna nem volt. Az ok nélküli közvagyon rombolás a legnagyobb elvetemedettségre és durvaságra mutat.

Köszönetnyilvánítás.

Zoltay Lajos urnak, az E. K. E. helybeli ügyvivőjének, a „Függetlenségi Kör” részére küldött ajándékképekért körünk nevében, köszönetemet nyilvánítom. B. N a g y János elnök.

Az állomási főnök értesítése.

Boczán Elemér állomás főnök értesíti a közönséget, hogy a vasuti kocsikban és állomási helyiségekben elhagyott tárgyak, u. m. bőröndök, táskák, kalapok, esernyők, botok, ruha és fehérneműek stb Debreczen állomás podgyász felvételi helyiségében folyó évi Julius hó 12-én d. e. 9 órakor kezdődő nyilvános árverésen elfognak adatni. A befolyó összeg a helybeli szegény alap javára fordittatik.

Másutt és nálunk.

Másutt praktikusabban, fogják fel a színházi „seft-kérdést”, mint nálunk. Ugyanis Szeged város tanácsa, hétfői üléséből kifolyólag pályázatot hirdet a városi színházra. A pályázat már augusztus elsején lejár. A városi tanácsnokok egy része a mellett foglalt állást, hogy a város ezentul

ne adjon 8000 koronányi szubvenziót a színigazgatónak. De fölvetődött az az eszme is, hogy a színigazgató köteleztessék az előadások közül hármat a szegényalap javára lejátszani s e három előadás közül legalább egy vasárnap estére essék. a többit a tanács kívánalmához való időben s a bizottság által kijelölt napon játszathatja az igazgató. És meglátjuk majd, hogy Szeged mindezek dacára is kitünő igazgatót és társulatot fog kapni.

Felfedezett összeesküvők.

Egy hallatlan összeesküvés nyomára jött lapunk egyik érdemes munkatársa, mely békés csendes polgártársak vagyona ellen irányult. Hogy a mai korszakban sokféle összeesküvők vakmerő tervekkel a birtokos osztály vagyoni épsége ellen törnek, erre volt elég pelda a bűn rovatokban. De hogy alig félig erett emberké, kik görnyedve fáradnak naphosszat az üllő mellett három fontos kalapácsos kis kezükben, ezek is összeesküdjenek, — ez hallatlan, páratlan eset a krónikában! Tudósítónk az alábbi felfedezést közli:

Napok óta élénk figyelemmel kísértem a Szathmár felől érkezett vonatokból kiszálló utasokat s azt tapasztaltam, hogy rendszeren a reggeli vonattal szintársulatunk — mely most szünidőt élvez, — egy-egy tagja oszon be a városba. Honnan jött, mit keresett? senki sem kérdé. Nyomozásom végre vasárnap fényes eredménnyel járt, mert leránt-hattam az összeesküvők álarczát! . . . Aznap délután a Nyil-utcán szemközt találtam magam a Szathmári vonattal rendszeren megjött színészünkkel, ki engem meglátva az esernyőjét és szalma kalapját mélyen szemébe huzva a fal mellett elosont. Nem tévesztve szem elől a Péterfiára láttam befordulni s egyenesen a város felé tartott. Utánna mentem, hát a honvéd laktanya előtt átvágva igyekezett a honvéd utcába besurranni. Gyanus volt előttem, utánna siettem, mi nem kis munka volt, tekintve színészünk hosszú lábát, s engem ellenségeim gunyolódva poczakosnak hívnak, ugyan csak tolnom kellett a szelet magam előtt, hogy szem elől ne tévesszem. Végre a honvéd-utca jobb oldalán egy fehér hosszú ház kapujában több, ünnepi díszbe öltözött emberkét láttam, kik ujjongva kezét szoritottak az érkezett színészszel s titkolódzva eltűntek a zöld kapun. Mire én oda értem a ház elé, ugyancsak gyöngyözött az arczom a verejtéktől s úgy lihegtem, mint a tömött kacska. S a hogy az ablak alá érek felhangzik egy női kardal, „Ne menj rózsám a tarlóra” — mintegy megbüvölve álltam meg, hallgatva a szép éneket, mire erős férfihangok „Szeretnék szántani hat ökröt hajtani” czimű dalba kaptak, mit kis vártatva „Cserebogár sárga cserebogár” ének fejezett be. Kíváncsian kutattam — s rettenetes felfedezést tettem. Fialat kézműves emberké szövetkeztek néhány derék iparos segéddel, a kik megesküdtek a mi öreg Lendvaynk zászlója alá, hogy inkább három hónapig nem reggeliznek, de a szegény Görögkatholikus híveket meglepik azzal, hogy építendő templomunk javára egy tánczezel egybekötött műkedvelő előadást rendeznek Julius 7-én a Margit-füldő dísztermében még pedig a „Szökött katonát!” S e reggeli pénzeszkéket összerakva biztosították magukat arra az eshetőségre, netán ha deficzittel végződnek vállalkozásuk, hát abból fedezik! — Tzép igyekezett! Nemes ambíció! Hogy derék iparos segédeink, kik heti fizetésükből rakják össze a szokásos „betétet” — ez érthető és szép! — De hogy az apró emberké, a kik semmi fizetést sem huznak mestereiktől — s szájuktól megvonva a napi 8 fillért

csupán azért, hogy egy Isten házában az alapjához néhány tégláskával hozzájáruljanak ez nemes, romlatlan, tisztaszivű vall! Adja Isten, hogy szép cselekedetük a t. polgárság szívében viszhangra találjon, hogy az a szép magasztos czél, melyet maguk elé tűztek, méltó pártfogással találkozzon. Ismerve a debreczeni n. é. közönséget, ismerve fenkölt nemes gondolkozását, bátran merem hinni, hogy az apró emberké és derék iparos segédeink fenkölt gondolatát pártolják s megvalósítják a szép czélt, mit maguk elé tűztek. Legfőbb biztosítéka az előadásnak a mi jó öreg Lendvaynk, ki soha sem maradt el alkalomról, midőn szép és nemes czélról volt szó! Ki minden igyekezettel oda hatott, hogy az a kedves közönség, ki az előadásukat meglátogatja, kedves emlékekkel távozzon. A tánczrendezést Schaff János tánczitanitónk vállalta el s így bizton hisszük, hogy páratlan jó kedvvel, kelleme-sen, családiásan fogja magát érezni mindenki.

Valaki.

A Bocskay szállótelep nyári táncmulatsága.

A Hajdu-hadházi Bocskai szállótelep hegyközsége július 6 án este nyári mulatságot tart. 4 óra 01 perczkor az iedulás. Az ünnep műsora ez: 4 óra 22 percztől 6 óra 30 perczig a telep megtekintése, dalok, vig szavalatok és tréfás monológok előadása. 6 óra 30 perczkor a debreczeni polgári kerékpárosegylet által éndezett országúti távversenyen résztvevők fogadása és a díjak kiosztása. 7 ó. 30 p. vacsora utánna tűzijáték és táncz. Zenét Debreczen egyik legjobb zenekara, a Magyarai testvéreké fogja szolgáltatni. Miután azon körülményt, hogy a vacsorán mennyien fognak részt venni, Julius hó 5-én délig a vacsorát adó vendéglősnek lehetőleg tudomására kell adni, felkérjük a részt venni szándékozókat, hogy a vacsora jegyeket leg később Julius 5 én délig megváltani sziveskedjenek. Belépti és vacsora-jegyek: Mendevics Lajos ur dohánytözsdejében Debreczen és Némethy ur üzletében H. Hadházon válthatók. A belépti-díjban a külön vonaton díjtalan hazautazás bent foglaltatik. Ez valóban kedélyes mulatságnak ígérkezik. Családjegy 5 korona. Személyjegy 2 korona. Vacsorajegy 1 korona. A vendéglői árjegyzék is kecsgetető. Vendéglői árjegyzék: 1 adag malacz vagy liba pörkölt és 1 adag turós csusza 1 kor., 0.5 liter hadházi czankó bor 40 fil., 1 üveg 0.7 liter Rizling bor 1 kor., 1 pohár sör 20 fil. 1 üveg szódavíz 08 fil. Sonka, hideg felvágottak. sajt, stb., fagyalt czukrászsütemény adag arai a vendéglőben feltűnő helyen jelezve lesznek.

A belügyminiszter a Rósaféle életbalsam ellen.

A m. kir. belügyminiszter egy körrendelettel közhírré teszi, hogy Fragner prágai gyógyszerész által forgalomba bocsátott Dr. Rosa-féle élet balsam, a közegészségügyi tanács által — mivel aloe van benne — ártalmasnak találtatott, és ezért árusítását megtiltja. Ezen miniszteri rendelet Debreczen város hatóságához is megküldetett.

A debreczeni dalegylet estélye.

Ma esőtörtökön tartja a debreczeni dalegylet azon fényes estélyét, amelyről már több ízben is megemlékeztünk s a melyre most is biztatón hívjuk fel a közönség figyelmét. Az estély ezuttal a nagyerdei Dobos pavillonban tartatik meg s kezdete este 8¹/₂ órakor leend. Az estély programja a következő fényesen összeállított, pályakosorozott számokból áll: 1. Nyitány Rác Károly személyes vezetése s teljes zenekarának közreműködésével. 2. Finn hymnus (Pá-

czuistól), 3. Oly távol (Engelsbergtől), 4. Csillagos az éjjel (Hoppé), 5. Intés (Dr. Bródytól), 6. Virágénekek (Dr. Bródytól), 7. Honfi-dal (Czálltól.) Belépti díj személyenként 2 kr Családjegy 3 személyre 4 korona. Egyleti alapító és pártoló tagok szabadjegyeiknek felmutatása mellett a pénztárnál belépti ijegyet nyernek.

Debreczeni rövid hírek.

Halott, a ki él. A szomorúság házában, a kórház halottas kamarájában kiterítve feküdt a halott. Sürgönyileg hívták be Kardos János nádudvari gazdát és családját, jöjjön be, mert fia Kardos Antal halott. Temetik A bánatos család visszahökkenet ismeretlen holttest előt.

Ez nem az én fiam! De biz a kórház emberei csak azt bizonygatták, hogy ez az öreg fia. a mit is a Kardos betegpénztári könyvével vétek igazolni. A nádudvari gazda és családja ekkor kihajtottak a Szent-Györgyi pusztára, hol az uradalmi kovácsműhelyben kovácslegény Kardos Antal. Itt kiderült a kellemetlen tévedés. Kardos Antal tényleg élt és vigan kalapálta a vasat. Kovács legény társa volt a kórházi halott, bizonyos Füleki Mihály, aki tévedésből vitte magával a Kardos igazolványi könyvét. Ez tévesztette meg a kórház embereit. A Kardos család bánata természetesen derűre változott. — **Emödi** nevű munkást szállítottak a közkórházba. Deliriumban szenvedeti, A Battyhány utcán kitört rajta eme pusztító betegség. Összekellet kötözni mert örvöngött. Beszállították a közkórházba. Így gyilkol a pálinka. — **Gyilkosság** történt a kis kágyai szántóföldeken. Erdei Imre 17 éves suhankó fia szíven lötte játszótársát a 13 éves Zambó-Horváth Mihályt.

TÁVIRATOK.

Óriási hőség.

— A „Debreczen” eredeti távirata. —

Budapest, július 4.

New-Yorkból táviratozzák, hogy eddig ma volt ott a legnagyobb meleg. Tegnap 517 ember halt meg a melegtől. Az éjszakát az emberek a szabadban töltik, a kórházak telve vannak.

Verekedő ügyvédek.

— A „Debreczen” eredeti távirata. —

Budapest, július 4.

Krausz Sándor és Kepes Gyula perlekedtek egymással és ügyüket mind ketten ügyvédre bízták. Az ügyvédek a Somossy kávéházba ültek össze feleik ügyét megbeszélni s ekközben heves nézeteltérésbe jöttek egymással olyannyira, hogy tettelegességre vete-medtek. A verekedő ügyvédek csak az érkező rendőrök tudták szétválasztani.

Wallburg gondnokság alatt.

— A „Debreczen” eredeti távirata. —

Budapest, július 4.

A hivatalos lap mai száma közli, hogy Wallburgot, Ernő főherczeg természetes fiát, a ki mostanában nagy birre tett szert örökségét követelő szerével, gondnokság alá helyezték.

Póstyén

európai hírvé kénés iszapfürdőit a t. közönség különös figyelmébe ajánlók. Specialitása: lokális iszapfürdői egyes testrészekre, melyek nagy jelentőséggel bírnak és a legsúlyosabb kóros esetekben is eredményesek. Ezen iszaptag fürdők hőfoka szabályozható s így a leggyengébb szervezetűeknél is ugyanazon gyógyhatással alkalmazhatók. Póstyén fürdő javallva van: csusz, köszvény, ischiás, csonttörések stb. eseteinél, mely bántalmaknál csodálatos eredmények értek el. Rendelkezik új és legtökéletesebb fürdőberendezésekkel, van színház, 2 zenekar, vill. világítás, penzió. Budapesttől közvetlen vonattal 1/2 óra alatt. Prospectust és bővebb értesítést szívesen ad a fürdőigazgatóság.

Innét-onnét.

— Julius 4. —

(Lőw Jóska nyaralása.)

A Debreczeni Friss Ujság egyik eleven tollu krónikása igen jóízű apróságot írt Jóska barátunk nyaralásáról.

„Mindnyájunk kedvelt ismerőse, Lőw József kollégánk tegnap este utazott el Szegedre, hogy a nyarat hűvösen tölthesse el. — Mivel pedig Szegeden annál hűvösebb hely nincs, lakó helyül a debreczeni kir. ügyészség ajánlatára és a törvényszék beleegyezésével az államfogházát választotta ki. — A koszt hiányain segitendő — saját bevallása szerint — egy rud szálamit és a téli uzsonnának e célra összespórolt süteményekből valami 17 kilónyi vitt magával“

Ezen jóízű értesítést részemről még kiegészítem. József ur tényleg vitt magával a rud szálamit és szívében azon édes reményt hogy ösmerősei, az asszonykák a dutyiban sem feledkeznek meg róla és a kulesalatti „Oroszlán“-nak küldenek majd madárlátta debreczeni cipót, debreczeni kolbászt, pogácsát, pereczet.

De nehogy azonban azt gondolják a Jóska ösmerősei, hogy ő csak testben él és a szellemet parlagon hagyja, a saját bevallása szerint csomagolt a rud szálami mellé könyveket is. Én azt hiszem, hogy Dreyfuss emlékirata is közte lesz a „tiszteletpéldány“ gyűjteménynek. . . . Sőt Jóska fogadalmat tett, hogy a Vasas-Szent-Péter-utcai magányban röpiratot is készít a debreczeni színház kulisszáinak, sülyesztőinek, öltöző szobáinak, páholyainak a titkairól. És a Dongó szerkesztője állítólag már előleget is adott e műre, hogy az első szemelvényeket Ő közölhesse. Azonkívül azt is megfogadta a Jóska, hogy kártyázni nem fog, csupán gíbiczkedik majd a többi nagyságos államfogoly czimborái mellett. Jó mulatást kívánok.

nemes Portörő Kelemen.**Tanügy.****Tanári vihar:**

(És a tanári szolgálalkúság.)

Az Országos Tanáregyesület tegnapi közgyűlésén dr. Hegedüs Pál szegedi tanár

felszólalása nagy vihart keltett. Rámutatott azon visszaélésekre, melyeket a miniszterium a fővárosi tanárok javára a vidékiek rovására elkövet, midőn amazokat mindig soronkívül lépteti elő, a vidékieket pedig következetesen mellőzi. A fővárosi tanárok persze egyéni sérelemnek vették a jogos felszólalást és lelkesen lezúgták az igazát, s kollegái jogát védő vidéki tanárt mihez maguk a vidéki tanárok is hozzájárultak, úgy hogy Dr. Hegedüs jóformán maga maradt felszólalásával. Pedig Szegeden majdnem háromszáz tanár adott neki igazat, de hát mikor felkerülnek a közgyűlésre a bátrak, itt elcsönnesülnek s épp oly jó mame-lukok lesznek, mint a helybeli jóllakottak.

A főváros egyik nevezetesebb lapja aztán ugyancsak nekimegy a tanári kar Petur bánjának. Igen elkeseredett ember lehet szerintük dr. Hegedüs, hogy zúgolódnia mer, mikor rajta és társain igaztalanság esik. Igaz, hogy illenek tudni a szerkesztőségekben, hogy kiesoda dr. Hegedüs Pál, már csak irodalmi működése nyomán is, mely másfél tucat érdemes munkára terjed s csak tíz nap előtt is egy érdekes könyvből hoztak a lapok mutatóványt, — no de hogy így érdemes embert ösmerjenek Magyarországon, az vakmerő kívánság volna. Azonban a tegnapi vihar oly jelenség, melyet figyelmen kívül nem szabad hagynunk, szellemi és erkölcsi tartalma miatt.

Arról van szó, hogy a középiskolai tartsaság zöme jogtalan mellőztetésben részesül, rendszeresen és következetesen. Az előléptetések, melyek nagyon csekély mértékűek és igen soványak, mellőzik az érdemesebbeket és idősebbeket a fővárosiak kedvéért. Ez eljárás tényleg létezését nem tagadja senki, mert hiszen a szokásos hivatalos föllentések csak megerősítik az állítás igazságát. S ekkor az a vidéki tanárság, a mely keserűen érzi mellőzését s mely minden jogtalan előléptetésnél otthon háborog és az öklét mutogatja — a zsebében, nem mer hozzácsatlakozni a jogos érdekeit védő szónokokhoz, mivel azt a kedvezményezett megtagadták. Hallgat, bár érzi, hogy igaza van. Miért?

Az igaztalanságnál is fontosabb tünetmény e hallgatás és ennek célja. Hallgat, mert félti csekély állását is, melytől könnyen megfoszthatják, ha a fennálló rendszerrel elégtelennek mutatná magát. Előttük áll néhány kollegájuk példája kiket (mivel holmi helyi hatalmasságokkal összetűztek a közügy érdekében) évről évre dobáltak az országba mindenfelé, hogy elvegyék kedvét az ellenzékeskedéstől. (Elég lesz talán itt Áldor Imre példájára hivatkoznunk.) A sok költözökös, rongálás, a család kebelében előidézt zavarok, az új viszonyok szokatlansága, a gyermekek neveltetésének ilyformán való megnehezítése, a választói jog megsebitása, ha esetleg valami kis szerzett ingatlanra tett szert az illető, annak veszteséggel eladása, stb. hamar leszoktatják az illetőt az ellenzékeskedésről, mert csak koldussá kell valakit tenni s aztán szolgálává lesz,

az ösmert harmadfélszáz éves dicső recept szerint.

Ha tehát a tanároknak saját érdekük és családjuk iránti köteleesség érzete él, első követelésüknek a tanári állás elmozdíthatlanságának kimondását kellene tekinteniök, mint ahogy a törvényszéki bírák elmozdíthatlansága törvényileg ki van mondva. Ezzel emberi méltóságuknak és családjuk érdekeinek tartoznak.

Második köteleességük a szervilizmus kiirtása kellene hogy legyen; s e célból az állandó igazgatói rendszer megszüntetése minden középiskolában. Sehol oly áldatlan viszonyok igazgatók és tanárok között nem uralkodnak, mint Magyarországon; ezt még fokozza a főigazgatók intézményének helytelen iránya, midőn oda nem a tudományos érdemek szerint emelik az érdemes tanárokat, hanem mellétekintetek miatt. Sehol a világon nincs a szervilizmus úgy kifejlődve, mint a magyar tanárság körében, pedig félszázad előtt a magyar tanár független gondolkodásáról és hajthatatlan jelleméről volt ismeretes. Mielőtt tehát a gyermekben akarják a jellemképzést eszközölni, magukban kellene azt fejleszteni, mert minden tanár csak oly nemzedéket nevelhet, amilyen ő maga. Elhisszük, hogy a jelenlegi miniszternek legkedvesebbek a bizancti erényű egyének, de talán egyéb szempontok is vezethetnék a tanárságot, mint egy-egy miniszter 23 évig tartó uralmának kegyei.

Vidéki tanár.**IRODALOM.****Te vagy . . .**

Te vagy az én legelső Ideálom,
Első, s örök szerelmem is Te vagy!
Te vagy, kinek a nevét is imádom,
S szívemre jó bár egykor majd a fagy
És nem fogok már senkit sem szeretni:
Mehalt rám nézve minden idelen. —
Téged akkor sem foglak elfeledni,
Hanem imádni foglak végtelen! . . .

Hisz Te csaltad ki lángoló szívemből,
Te rólad zengett legelső dalom;
S szerelmedé a szép, jó és nemesből
Szívemben lévő minden kis atom,
Szerelmedé, mely örök s véghetetlen:
Nem csalfa álom, mint százannyi más.
S mit hogyha nem hordhatnék a szívemben:
— Nem von' számomra üdv, feltámadás! . . .

És mert tudom, hogy egyedül Te vagy az,
Kinek szerelme milljó szívre szól, —
S mégis van köztünk olyan áruló gaz,
Ki feléd szórja átkát ajkiról:
— Annál mélyebbre a szívembe zárom
Szerelmedet, mely üdvöt hoz reám . . .
Te Mindenem, legelső Ideálom;
Örök-Szerelmem: — Imádot Hazám! . . .

Glósz Gyula.**A „Vasárnapi Ujság“**

junius 30-iki száma 21 képpel s a következő tartalommal jelent meg: „Először a nemzeti színháznál.“ Visszaemlékezések. — „Prielle Kornélia emléktárgyai“ (képekkel.) — „Aratáskor.“ Költemény Inczedy Lászlótól. — Regénytár: „A halász regénye.“ Irta Szemere György (Neógrády Antal rajzaival.)

— „Rejtelmes történetek: A római király“ (képekkel.) — „Egy magyar mérnök a mand-szuországi vasut építéséről.“ — „A két nagybácsi.“ Amerikai elbeszélés. Irta Sidney Hermann Preston. Angolból fordította S. A. — „Mária Terézia és a magyar főurak.“ — „A legnagyobb üzleti vállalat.“ — „Budapesti nyaralás“ (Goró Lajos rajzával.) — „Mária Terézia és József császár ereklyéi“ (képekkel) Thewrewk Árpádtól. — „Egy magyar ember által feltalált repülőgép“ (képpel.) — „Magyarok sportgyőzelmei külföldön“ (képekkel a bécsi és prágai athleta és evezős versenyekről.) — „A sertes Magyarországon“ (képekkel.) — Irodalom és Művészet, Közintézetek és Egyletek, Sakkjáték. Képtalány, Egyveleg stb. rendes heti rovatok. — A Vasárnapi Ujság előfizetési ára negyedévre négy kor., a „Politikai Ujdonságok“ kal és „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a Franklin-Társulat kiadóhivatalában (Budapest, IV. ker. Egyetem-utca 4. sz.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes Néplap“, legolcsóbb újság a magyar nép számára, félévre 2 korona 80 fillér.

Egyetemes Könyvtár.

A Győrött Zoltán Vilmos szerkesztésében és Gross Testvérek kiadásában megjelenő Egyetemes Könyvtár legújabb 131-132 kettős száma Wilbrand Adolf „Az élet öröme“ című úde és költői bájjában gazdag elbeszélését tartalmazza Latkóczy Mihály, az ismert író és műfordító kitűnő fordításában. — Az Egyetemes Könyvtár, mely az irodalom minden ágából közöl értékes dolgozatokat. Az ilyenmü hazai vállalatok közt a legolcsóbb, amennyiben a szép kiállítás daczára egy füzet ára csak 40 fillér.

Az Egyetemes Könyvtár egyes számai kaphatók Győrött a kiadónál és minden könyvkereskedésben. A könyvtárra, melynek havonként kétszer jelenik meg egy-egy füzet, elő is lehet fizetni. Előfizetési ára egy évre 4 korona 80 fillér, félévre 2 korona 40 fillér, negyedévre 1 kor. 20 fil. Egy füzet ára 20 fil. A pénz előleges beküldése mellett bérmentve szállítatik. Teljes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Megrendelések gyűjtésére vonatkozó törvény és rendelet.

Epen most jelent meg a harmadik bővített és javított kiadás az 1900: XXV. törvényzikk az 1884: XVII. t. cz. 50 §-ának (Ipartörvény) a megrendelések gyűjtésére vonatkozó rendelkezéseit módosítására. Jegyzetekkel, magyarázatokkal és a végrehajtási utasításokkal. Ezen törvényzikk tudvalevőleg július 1-én lépett életbe és minden kereskedőre nagy fontossággal bír. Kapható Ráth Mór könyvkereskedésében Budapest (Huas palota) Ára bérmentes küldéssel 90 fillér.

CSARNOK.

Egy iskolai kaland.

(Elbeszélés a régi debreczeni diákéletből.)

Irta Kuthy Lajos. 5.

Mariska mellett egy roppant macska ült, farkába kerítve jobb felét és első lábait, melyek katonásan egymáshoz állottak. A szüz nyájas szót és szemet váltta a hizelgő álattal, miközben kövér falatokat nyujta hegyes fogai alá martalékul. Marcsi kandur férfiasan evett, jelesen a hushoz angol szenvedélylyel látszék viseltetni. Azonban

az esztó kéz fogyhatlan bő vala. s a kegyencz torkig lakozék. Most előfordítá zöld szemét, jeléül, hogy megelegetett; rózsabárony nyelvvel tusztára nyalta bajuszát s egy kis diaeticus mozgalom végett Mariska lábaihoz kezdett törleszködni. Farkát kedélyesen lógatá a közben, s hálás, de álmos szemeket vete asszonyára, mignem lassudan, késélnyire huzá összeapupilláit, körmeit bevoná, hogy lábfejei ártatlanok lőnek, mint a selyemgubó, s karikába fekdütt tompa dorombolással, mutatva, hogy a jóllétet élvezi.

Ez mind szép, de az idő kakasszó után lön; s Lukács lovagot úgy átjárta a szél, hogyifoga vaczogott; s esüggedt szivvel kezdé gondolkozni a lemondás kényyszeréről.

— Nem lehet kiállnom, — ugymond; — a hideg vesémre is jeget pillézett már; az éj öröme nem adaték nekem. Annyi baljel után gyaníthatnám vala. De hiszen nem írta e, hogy ha fázom, ne gondoljak vele. mert jobb fázni, mint égni. Égek augyal éretted; s fázom a gyönyörű fagy miatt.

Vegre befejezték a disznótör; s a jóllakottak az ajtón kioszlának. Mariska egyedül maradt a szobában.

— Ah! úte óram; a szelid galamb mindjárt ablakomra repül. Kopogjak e, vagy ne kopogjak? De nem is ügyel felém; tán valaki van a szobában, kit nem látok.

Mariska a gömböcz- és kolbászmaradványok összeszedtével gazdasszonykodék.

— Mily gyöngéd! rólam gondoskodik. Mi elmés előlátás hozzám nem rohanni; hosszabb szerencsét miért veszélyezne rövidert? Még visszatérhet valaki. Várja mig lefeküsznek. S ah akkor! Eszem: nyilatkozunk s a dicsőség enyim.

Mariska készen lön foglalkozásával: nagyot ásita, s a szobát gyertyástul elhagyá.

— Már jön, már repül. Hah, a konyha nyílik; eresz alatt közeig a kopogás. Mily kis hitű valék; némi hideg miatt akartam lemondani. Lám, lám, minden szenvedésnek megvan gyümölcse. Hah! hah már itt van.

E pillanatban két körmös hentes jöve ki, a mai disznók igazság szolgáltatói, kiket Dongódy az asztalnál családtagoknak vélet. Utánuk rögtön bezáraték.

Lukács leesett egéből, s keservest sohajta.

— Ki ez a bundás esavargó? — kérde az egyik sertéshóhér pupillameresztve, mely még nem nyílek eléggé a sötéthez.

— A bizony fatolvaj, — állítá a másik; — tegnap viradóra is elvitték kapum küszöbét.

Igaz van koma, nézze e korlát-czöveket, mint lóg; — tódítá a másik, miközben a Puskás-ház utczakertjét rázta.

— Most akarta kihuzni az enyves fajta. Hajam feláll a mint ez a bün elharapózott. A bálványfákat is elemeli a diák a inalmok mellől.

— Na be veled esavargó az igazságházhoz! Epen jó kézben vagy, Komám a városdirectióhoz tartozik; beiszolga a tanácsban.

Szegény Lukács hiába tanulta Cziczerot s Quintiliánt. A beszéd hatalma, az ékes-szólás, a menség és ártatlanság esküje nem hatott ezen vastag földfiakra. Erővel akarták, hogy közöttök menjen. Vajha nálam volna Medea köve; gondolá busan, á la Jason vetni közzétek, hogy egymásnak esnétek szalonás ökleitekkel, mint sárkányfogból kelt panczélos vitézek.

Huzvonás közben egy éjört fedeztek fel, ki a közel lebujban idogált. Görbe sze-

get könnyebb harapófogóval kihuzni, mint ötöt onnan. Végre sikerült. Dongódyt rábízta a hentesek: kit ő rögtön meg akart vesztegetni. De az ör helyre akará hozni közvéleményét, mely két polgár előtt. ctompromittaltaték a lebujban és lármá üte.

— Én nem vagyok pesti poroszló! — kiálta harsány torokkal, szedje föl az úr esábitó pénzét, s a fagyra veté a nyolez garast, Dongódynak egész értékét.

— Vigye kend igazságházba, mert az a kend dolga; — mond az egyik hentes platói arczczal.

— Reggel aztán majd megtanítom én, kinek hinak, tevé hozzá a koma, azaz megkérdem kapitány urat mit tegyünk? sűgá félénken az éjörnek, rettegve, hogy hetvenkedő szava bírófülbe jut.

E lármára megnyílt a Puskás-ház ablaka, mely még alig maradt hatvan lépésre. Mariska kinézett egy ingvállban, vetkező nyakkal. Egy perczig figyelt a botrány után, de persze nem almodá, hogy annak a hőse az unokaöcs tanítója legyen; kit különben tavaly óta nem feledhetett. Hallá a szidalmat és vihart.) mi a megtamadók részéről folyt. Igy Rontó Pállal se bántak, jegyzé meg röviden, s egy br! utánvetésével behuzta mosdatlan keblét a hidegről.

A két hentes letért egy utczába; s Dongódy egyedül maradt a felsőbbsséggel, ki római liciorul tartá bal ölében csorba lándzsáját.

Futásról szó sem lehet, mert gallerom vasmarkába van. — Terveze tehát csendes mentében, egy alig remélte menekvésimódról.

— Az ur gyilkos, aló vártára, vagy félreveretem a harangot! — sikolta az ör, midön Lukács egy értekező szóra meg akart állni.

— Csak pénzem volna, — gondolá a fogoly, — okvetlenül megvehetném őt. Négy szem közt nem oly dühözó az ezüst, mint ezivisek előtt a rézpénz. De hiába, váltott pénzem nincs, s váltatlan még kevésb.

Azon cerberusát, miat minden pinczeittast, szabad levegőn átjárta a borgöz. Olyan lett mint a csap; de a bundagalért folyvást markolá.

(Folyt. köv)

Szerkesztői üzenetek.

Tanár. Ó kedves uram, ne áltassa tovább magát. Felfedezése nem Kolumbus-tojás felfedezés. Nem ültettek fel minket. Jól tudjuk, hogy ki volt az a Kuthy Lajos. Csak azt nem tudtuk, hogy őt a ki a Hortobágy rejtelméről is oly zamatos magyar regényt írt, való igaz 50-60 év előtt, Debreczenben még külön be is kell mutatnunk. Mert hisz szellemi szegénységéről tesz tanubizonyságot, a ki legalább az irodalom történet említése után nem ösmeri a néhai való jó Kuthy Lajost, a kinek a Hortobágyi remek leírását, mint talán uraságod is jól tudja, az olvasókönyvbe is példaként lenyomták. A csarnokunkban jelenleg folyó, a debreczeni régi diákéletből meritett, de itt Debreczenben — úgy látszik — kevésbé ösmert elbeszélését az Olcsókönyvtárban is közölte a jó öreg Gyulai Pál. Mi mindazonáltal elég becsesnek tartottuk a felujtását, a modern írók ugyis elég idegenszagu férczmüvel mételeyezik a nyájas olvasók izlését. Tehát ne áltassa tovább magát kedves tanár ur. Felfedezése nem Kolumbus tojás. Mi csupán a néhai való jó Kuthy Lajos emlékének akarunk hódolni e közlés által is.

Szoboszlói tudósító. A brácsás cigány és a lenyelt bankó esete tréfás eset, de durvább, mintsem hogy lapunkban közölhessük. Utóvégre az ujságot nők is olvassák.

